

Naturskyddsföreningen

Ge oss kraft
att förändra
Pg.90 1909-2

Rapport

Bankernas svarta samvete

– en kartläggning av svenska bankers
investeringar i kol,
olja och gas

FairFinanceGuide®
Sverige

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	4
Inledning	5
<i>Bakgrund</i>	6
<i>Fair Finance Guide</i>	7
Undersökningen	10
Resultat	11
Slutsatser	12
Referenser	13
Appendix: förteckning över CU200-bolag	14

Om rapporten

Bankernas svarta samvete är en fallstudie inom Fair Finance Guide, ett internationellt initiativ för att öka insynen i hur hållbart bankerna investerar. Fair Finance Guide kartlägger vilka krav de sju största bankerna i Sverige ställer på hållbarhet och socialt ansvar när de investerar. Genom fallstudier granskas sedan hur bankerna agerar och investerar i praktiken, för att kontrollera om de följer sina riktlinjer.

I denna fallstudie granskas hur mycket de sju största bankerna i Sverige investerar i de 100 globala bolag med störst reserver i form av kol samt de 100 globala bolag med störst reserver i olja och gas¹. För att minska risken att överstiga

2 graders uppvärmning får utsläppen 2011–2049 uppgå till högst 565 miljarder ton, vilket i sig är större än enbart de 100 största kol och 100 största olje- och gasföretagens reserver^{2,3}. Ägande i bolag med stora kol, olje- och gasreserver är därigenom dubbelt problematiskt. Främst för miljön och mänsklighetens framtid som riskeras av irreversibla systemförändringar kopplade till klimatet, men även för de sparare som tar en stor ekonomisk risk genom placeringar i fossila reserver. Dessa reservers värde kommer att minska när globala klimatavtal träder i kraft och fossilbubblan spricker.

1 Baserat på den förteckning som presenteras av Fossil Free Indexes (2015).

2 Carbon Tracker, 2014

3 Meinshausen, o.a., 2009

Författare:

Andreas Axelson, David Collste, Svenne Junker, Jakob König

Layout: Ingela Espmark

Omslagsbild: iStockphoto

ISBN: 978-91-558-0175-5

Förord

Naturskyddsföreningen arbetar aktivt med att påverka en av vår tids största utmaningar: att ställa om till hållbart sparande och gröna investeringar. Inom ramen för det arbetet är Naturskyddsföreningen med i granskningsinitiativet Fair Finance Guide. Vår medverkan grundar sig i kapitalets och finansmarknadernas stora betydelse för klimatet och för omställningen. Över 80 % av kolreserverna måste stanna kvar i marken för att vi ska klara de globala klimatmålen, reserver som ofta ägs av börsnoterade företag. Genom ägande i dessa fossilbolag är svenska banker med och finansierar klimatförändringarna. Med strategier för klimatsmart ägande och höjda ambitionsnivåer inom hållbarhet kan bankerna istället låta våra sparpengar göra nytta i det viktiga omställningsarbetet.

Med den här rapporten hoppas vi kunna bidra till att bankerna ställer om till den hållbara ekonomin och ökar intensiteten i sitt klimatarbete. Samtidigt ger rapporten enskilda sparare en inblick i var deras sparpengar investeras. Det är dags att de svenska bankerna städar upp sitt svarta samvete och ställer om så att de är redo att bli en viktig del av den hållbara ekonomin.

Svante Axelsson

Generalsekreterare, Naturskyddsföreningen

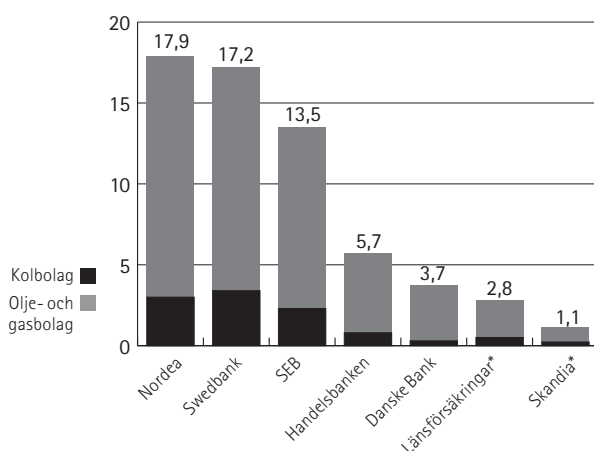
Sammanfattning

Denna rapport handlar om de svenska storbankernas ägande i världens största fossilbolag. Banker har, genom utlån och investeringar, en viktig roll att spela i omställningen till ett hållbart, klimatsmart samhälle. På grund av ägande i kol-, olje- och gasbolag finansierar banker idag fortsatta klimatförändringar, och utsätter samtidigt sparare för finansiell risk. För att klara klimatmålen får fossilreserverna inte utvinna i den utsträckning som de är värderade till.

Vår studie visar att samtliga av de sju undersökta bankerna har ett visst ägande i världens 200 största fossilbolag (CU200). Totalt uppgår värdet på innehaven som vi funnit till 61,8 miljarder kronor, fördelat enligt staplarna i Figur 1. Deras brist på transparens och otydlig redovisning av investeringarnas klimatpåverkan försvårar extern granskning och därigenom möjligheterna för sparare att göra informerade val.

Figur 1 visar bankernas ägande i de 100 globala bolag med störst reserver i form av kol samt de 100 globala bolag med störst reserver i olja och gas, CU200, utifrån studien.

Figur 1: Bankernas ägande i CU200 enligt undersökningen. Enhet: miljarder kronor.

* För Länsförsäkringar och Skandia har det inte varit möjligt att på ett tillfredsställande sätt analysera bankernas investeringar på samma sätt som för övriga banker på grund av bristen på publika data vilket sannolikt beror på en mer komplicerad organisationsstruktur med flera olika liv- och fondbolag jämfört med de övriga bankerna som analyserats. Länsförsäkringars och Skandias investeringar är därför avgränsade till deras fonder vilket gör att jämförelsen med övriga banker inte är helt rättvisande.

Skillnaden mellan bankerna förklaras delvis av bankernas storlek, vilket denna studie ej har tagit hänsyn till. Detta eftersom det är svårt att finna jämförbara mått som speglar bankernas storlek på förvaltat kapital där banken står som ägare.

Med rapporten som grund ställer Naturskyddsföreningen genom Fair Finance Guide upp följande rekommendationer till bankerna:

- Bankerna bör sätta upp mål om att avsluta allt ägande i företagen på CU200-listan.
- Policyer bör antas och implementeras inom bankerna mot investeringar i första hand i de värsta fossilbolagarna såsom utvinning av kol, kolkraft och oljesand.
- Bankerna bör mäta och redovisa utsläppen som deras investeringar genererar och sätta upp mätbara och tidsbundna mål för att minska utsläppen i enlighet med tvågradersmålet.
- För företag som har en mindre andel fossilt bör bankerna driva aktivt påtryckningsarbete för att få företagen att upphöra med verksamheten. För att vara trovärdigt behöver påtryckningsarbetet vara aktivt, ha tidsbundna mål och bankerna bör söka samarbete med andra investerare för att öka det samlade inflytandet över respektive bolag.
- Bankerna bör öppet redovisa sparprodukters klimatavtryck så att konsumenterna kan göra informerade val.
- Bankerna bör redovisa aggregerad information i den regelbundna rapporteringen om vilka företag banken investerar i och hur mycket.
- Bankerna bör ta fram och redovisa konkreta strategier för att öka investeringarna i förnybara energislag och klimatlösningar.

Inledning

Svenska banker utgör genom sitt förvaltade kapital en maktfaktor. Makten kan användas till att påverka hur vårt samhälle kommer att se ut i framtiden. Behovet av investeringar för omställningen till ett hållbart samhälle blir allt tydligare i takt med att klimatförändringarna får påtagliga konsekvenser såsom mer extrema väder, minskade skördar i utsatta områden, stigande havsnivåer och smältande isar⁴. Värst drabbas världens fattiga då fattigdom i sig är den största riskfaktorn för att drabbas negativt av effekter av klimatförändringarna⁵. För att möta klimatutmaningen är investeringsbehoven stora bland annat i klimatsmart infrastruktur, energilösningar, miljövänliga transporter och bostäder. Samtidigt måste klimatskadlig verksamhet såsom kol- och oljeutvinning fasas ut. Trots detta investeras svenskarnas förvaltade kapital i stor utsträckning fortfarande i miljöskadlig verksamhet. En studie visade nyligen att det svenska sparandet orsakar nästan lika stora koldioxidutsläpp som svenska utsläpp från bilen, biffen och bostaden – vilka brukar räknas till de största utsläppskällorna⁶. Bankernas roll som kapitalförvaltare, och de möjligheter att styra om pengaflöden som det innebär, är med andra ord en nyckel till en reell och effektiv omställning till det hållbara, klimatsmarta samhället.

Rapportens upplägg

Denna rapport utreder de svenska storbankernas ägande i världens största fossilbolag. Rapporten är upplagd enligt följande. Inledningsvis presenteras frågeställningen som rapporten utgår ifrån. Därefter redogörs för problematiken kopplad till ägande av fossila reserver och den vetenskapliga grunden till varför en stor andel av dessa reserver måste stanna kvar i marken. Vidare följer en översiktlig beskrivning av projektet Fair Finance Guide. Därefter presenteras rapportens metod. I resultatdelen beskrivs vad studien har kommit fram till och i den avslutande delen redogörs slutsatser och vägar framåt för ett mer klimatsmart ägande för svenska banker.

Fallstudiens fokus

Den här fallstudien granskar bankernas investeringar i fossilbolag och kontrollerar därmed även för hur bankerna lever upp till mål och utfästelser i sina hållbarhetspolicyer. I Fair Finance Guides årliga granskning utvärderas bankernas policyer utifrån internationellt vedertagna principer och konventioner. För klimatförändringar berör dessa kriterier bland annat om bankerna har mätbara utsläppsminskningssmål i enlighet med tvågradersmålet som antagits av FN, om bankerna redovisar sina indirekta utsläpp och om bankerna successivt minskar sina indirekta utsläpp. Den här studien riktar in sig på just de indirekta utsläpp som sker via de fossilbolag som bankerna investerar i.

⁴ IPCC, 2014, *Fifth assessment report*

⁵ Swedwatch, 2015

⁶ PwC & WWF, 2014

Bakgrund

Sparande och klimat är tätt länkade eftersom sparpengar kan användas bland annat till att finansiera företag som antingen bidrar till ökningar, eller minskningar, av klimatförändringarna. Förenklat kan man säga att vi genom ägande i fossilbolag äger fossilreserver som inte får utvinnas om vi vill undvika allvarliga klimatförändringar. Enligt *Carbon Trackers* team av experter inom finans, energi och juridik uppgår de totala potentiella utsläppen av jordens kända fossilreserver till 2 795 miljarder ton koldioxid. Av dessa kommer 65 % från kol, 22 % från olja och 13 % från gas⁷. Enligt samma rapport måste upp till 80 % av dessa reserver stanna kvar i marken för att vi ska nå tvågradersmålet. Resten blir därmed värdelösa tillgångar (ofta refererade till som *stranded assets*).

Faktaruta 1.1:

Carbon Underground 200 (CU200)

Den här studien undersöker storleken på de sju största svenska bankernas investeringar i de 100 företag som innehar störst kolreserver samt de 100 företag som innehar störst olje- och gasreserver, enligt *Fossil Free Indexes* lista *Carbon Underground 200* eller kort *CU200*. Storleken är mätt i potentiella koldioxidutsläpp efter deras registrerade reserver i oktober 2014. Totalt rör det sig om 199 företag eftersom ett företag återfinns på både kollistan och olje-och gaslistan.

Som sparare är det inte bara problematiskt att sparpengar finansierar klimatskadlig verksamhet utan även att ägandet innebär en finansiell risk. De stora fossilbolagens kol-, olje- och gasreserver – som inte får utnyttjas om vi ska klara klimatutmaningen – räknas nämligen in i marknadsvärdet av aktier. Dessa aktier ägs i sin tur av bland andra svenska banker, pensionsfonder och kapitalförvaltare⁸. Ägande i fossila tillgångar som kommer att visa sig värdelösa vid omställningen till hållbarhet benämns ofta som ”fossilbubblan” (se faktaruta 1.2).

Faktaruta 1.2 Fossilbubblan

För att kunna nå tvågradersmålet, alltså den av FN beslutade målsättningen att minska de globala utsläppen av växthusgaser för att hålla temperaturhöjningen under två grader Celsius jämfört med 1990 års nivåer, krävs att upp till 80 % av fossilreserverna lämnas kvar i marken⁹. Världens fossilreserver som återstår att förbrännas utgör det som refereras till som *koldioxidbudgeten*. En budget som enligt siffror från 2014 består av 565 miljarder ton koldioxid fram till 2049¹⁰. Problematiskt är att bara de 100 största kol- och 100 största olje- och gasföretagen tillsammans ägde fossilreserver motsvarande 745 miljarder ton koldioxid samma år, med andra ord betydligt mer än vad som får släppas ut i atmosfären. Vetskapen om en begränsad koldioxidbudget i kombination med bolagens registrerade innehav ger upphov till värdelösa tillgångar eller *stranded assets*. Fenomenet refereras också till som *fossilbubblan*. Fossilbubblan bygger på att finansmarknaden även räknar in de av fossilbolagens reserver som inte får användas i beräkningen av bolagens värde. Det vill säga, finansmarknaden räknar med att fossilbolagen utvinna alla sina reserver. I kontrast till detta står alltså de globala klimatmålen om att minska uppvärmningen till maximalt två grader. Om denna målsättning efterlevs kommer fossilbolagen att tvingas avstå från att utvinna stora delar av de reserver de äger vilket således riskerar att radera deras värde, bubblan spricker. Källa: (Carbon Tracker, 2014)

Bankerna är inte omedvetna om problematiken kring ägandet i fossila reserver och de banker som undersöks i den här studien bedriver samtliga något slags arbete kring hållbarhet och ansvarsfulla investeringar. Som framgår av Swedwatch rapport *Blir guldet till sand?*¹¹ saknas dock tydliga strategier i bankerna för att mäta och minska klimatpåverkan av sitt förvaldade kapital och öka investeringarna i klimatlösningar.

Vidare innebär bristen på transparens när det gäller redovisningen av bankernas klimatpåverkan ett stort hinder för granskning.

⁷ Carbon Tracker, 2014

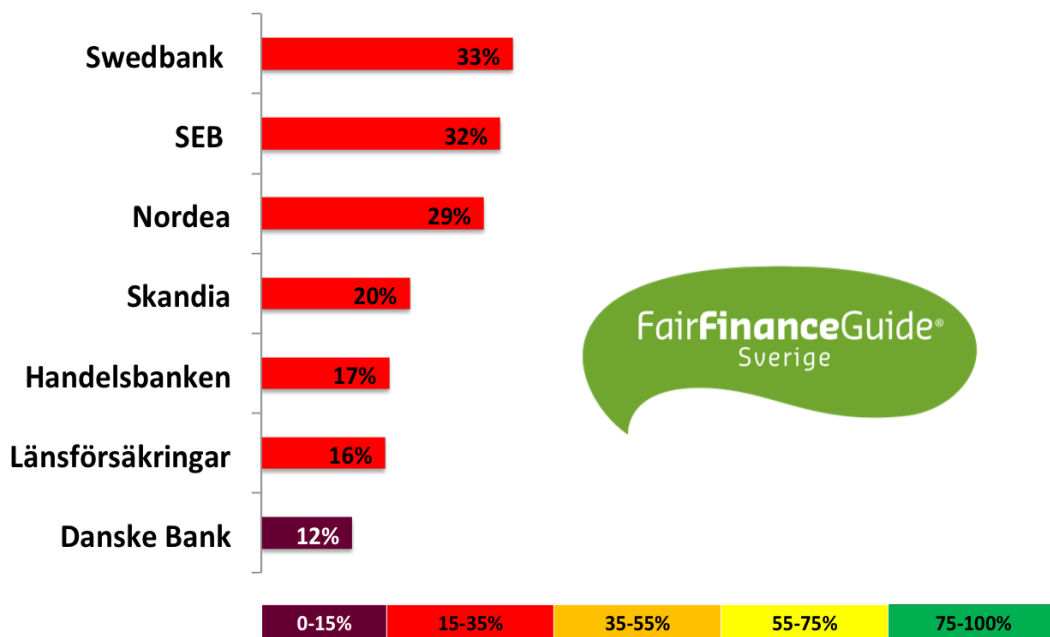
⁸ PwC & WWF, 2014

⁹ Carbon Tracker, 2014)

¹⁰ Meinshausen, o.a., 2009

¹¹ Swedwatch, 2015

Klimatförändringar – bankernas policybetyg 2015

Det finns fyra möjliga påverkansstrategier för finansiella sparprodukter: att välja bort, att välja till, integrering och påverkansdialog. Att välja bort innebär att utesluta särskilt dåliga företag från portföljen. Att välja till innebär att aktivt söka upp företag som är särskilt bra ur exempelvis miljösynpunkt. Integreringsstrategin går ut på att ta hänsyn till klimatförändringarnas påverkan på företagets verksamhet och lönsamhet i en mer traditionell finansiell analys och på så vis ta mer välgrundade investeringsbeslut. Detta bland annat i relation till de risker som klimatförändringarna innebär. Påverkansdialog betyder att bankerna som institutionella ägare för dialoger med företag för att påverka dem att minska sin negativa miljöpåverkan eller öka sin positiva miljöpåverkan. Naturskyddsföreningens rapport *Sparande för en bättre miljö* utreder olika investeringsstrategiers påverkanspotential.¹²

Faktaruta 1.3 Divestering

Divestering innebär medveten minskning av finansiella innehav och kan ske av olika finansiella, ekonomiska, politiska eller etiska anledningar. Det innebär alltså motsatsen till investering och är därmed en form av *välja bort*-strategin. I relation till klimatförändringar innebär divestering att investerare säljer av sina innehav i fossilbolag på grund av deras negativa inverkan på klimatet. En internationell rörelse arbetar för att få institutioner att sälja sina innehav i fossila bränslen. Exempel på institutioner som har divesterat är Chalmers universitet, Svenska Kyrkan och Örebro Kommun.

Källor:

Sandberg, Joakim, *Sparande för en bättre miljö*
Fossil Free Sweden, åtaganden att divestera (Fossil Free, 2015)

Fair Finance Guide

Fair Finance Guide är ett internationellt initiativ för att öka insynen i hur hållbart bankerna investerar. I Sverige lanserades Fair Finance Guide under vintern 2015. Genom att granska bankernas hållbarhetsarbete syftar Fair Finance Guide till att uppmuntra större ansvarstagande från bankerna och att ge konsumenterna och sparare större möjligheter till att göra informerade val för deras sparande. Naturskyddsföreningen är en av fem medlemmar i Fair Finance Guide i Sverige.

Fair Finance Guide granskar och betygsätter bankernas policyer inom en rad hållbarhetsområden. Så här ser bankernas senaste betyg ut på klimatområdet:

Klimatförändringar är ett av de 13 områden som granskas inom Fair Finance Guide där bankerna fått lägst betyg, i genomsnitt uppfyller de bara 23 procent av granskningskriterierna. Kartläggningen av bankernas riktlinjer visar att ingen av bankerna har satt upp några konkreta mål om att minska utsläppen från sina investeringar. Det är inte heller någon bank som tagit heltäckande ställning mot investeringar i verksamheter som orsakar de värsta klimatutsläppen, såsom utvinning av kol, oljesand eller fossila bränslen överlag. Bankerna säger däremot att de ställer principiella krav på alla företag att de ska mäta, redovisa och minska sina utsläpp. Swedbank och SEB har bäst riktlinjer och krav men uppfyller mindre än en tredjedel av granskningskriterierna.

Det finns dock en del ljuspunkter. Under 2015 har flera av bankerna lovat att de ska börja mäta och redovisa utsläppen som deras investeringar genererar. Två banker, Swedbank och Handelsbanken, har redan börjat publicera hur mycket deras sparfonder orsakar i utsläpp, så att det blir lättare för spararna att jämföra fondernas klimatpåverkan. Det finns

Faktaruta 1.4: Om bankerna*

Swedbank är bra på att redovisa och minska bankens direkta utsläpp av växthusgaser och säger sig även uppmuntra företagen de investerar i att göra detsamma. De redovisar även utsläppen från bankens egna fonder, men saknar konkreta mål för att minska dem. Swedbank anser att utvinning av oljesand inte är förenligt med en hållbar utveckling men denna ståndpunkt ligger endast till grund för analysen i Swedbanks så kallade hållbarhetsfonder. Swedbank säger att de analyserar och tar hänsyn till företagens klimatpåverkan och försöker påverka dem i en hållbar riktning genom dialog.¹³

SEB är bra på att redovisa och minska sina egna utsläpp av växthusgaser och säger sig även de uppmuntra företag som banken investerar i att göra detsamma. Däremot saknas tydliga strategier och mätbara mål för att minska utsläppen från bankens investeringar. SEB har däremot lovat att börja mäta och redovisa utsläppen genom att underteckna Montreallöftet. SEB säger att de har integrerat klimataspekter i sin investeringsprocess.¹⁴

Nordea är bra på att redovisa och minska sina direkta utsläpp och säger sig även uppmuntra företag som banken investerar i att göra detsamma. Nordea redovisar inte sina investeringars utsläpp och har inte satt upp några mål för att minska dem. Banken har däremot lovat att börja mäta och redovisa utsläppen efter att ha skrivit under Montreallöftet (se faktaruta). Nordeas strategi för ansvarsfulla investeringar bygger på integrering, påverkan och att välja bort. Bland uteslutna företag inom miljö- och klimatområdet finns 30 kolföretag.¹⁵

Skandia har antagit en hållbarhetspolicy som säger att banken ska: *"ställa upp mål och vidta åtgärder för att minska den negativa miljöpåverkan som uppstår både direkt och indirekt av verksamheten"*¹⁶. Ändå har banken inte satt upp mätbara mål för att minska sina egna utsläpp av växthusgaser. Banken varken mäter eller rapporterar utsläppen från sina investeringar, men har lovat att göra det genom att ha undertecknat Montreallöftet. För att förbättra företag som inte lever upp till bankens iktlinjer försöker banken huvudsakligen påverka genom dialog.¹⁷

Handelsbanken redovisar sina direkta utsläpp men saknar mätbara mål för att minska såväl sina egna utsläpp som de utsläpp som genereras av bankens investeringar. Handelsbankens fondbolag har skrivit under Montreal- löftet och mäter och redovisar sedan 2015 utsläppen som deras egenförvaltade fonder orsakar. Handelsbanken uppger att de för dialog med de bolag banken investerar i för att nå hållbarhet. Banken har även beslutat att deras aktivt förvaltade fonder inte ska investera i bolag som utvinner kol samt kraftbolag som genererar mer än 10 procent av sin omsättning från kolkraft. Bankens indexfonder exkluderar företag som har mer än 50% av omsättningen från kolutvinning eller kolkraft. De flesta av bankens etikfonder utesluter fossilbolag helt.^{18,19}

Länsförsäkringar har skrivit på Montreallöftet och redovisar sedan november 2015 koldioxidavtrycket från sina egenförvaltade aktiefonder. Banken hävdar även att den tar ansvar genom att försöka påverka företagen som ägare, bland annat hänvisas till ett antal klimatkonventioner men det är oklart hur de tillämpas i praktiken. Under 2015 satte Länsförsäkringar upp ett konkret mål om att minska de egna direkta utsläppen.²⁰

Danske Bank är bra på att redovisa och minska bankens egna utsläpp av växthusgaser och säger sig uppmuntra de företag de investerar i att göra detsamma. Banken saknar dock mätbara mål för att minska sina investeringars klimatpåverkan och mäter inte heller dessa utsläpp. Danske Bank har inte skrivit under Montreal- löftet.²¹

* Strax före släppet av denna rapport har Nordea beslutat att inte finansiera företagskunder som är primärt aktiva inom kolutvinning eller kolkraft. SEB har sagt nej till att finansiera nya företagskunder som har stor verksamhet i kolutvinning samt sagt nej till att finansiera nya kolkraftverk.

Källor: www.nordea.com/en/press-and-news/news-and-press-releases/press-releases/2015/11-19-09h00-nordea-goes-carbon-neutral.html?utm_content=buffercfe38&utm_medium=social&utm_source=twitter.com&utm_campaign=buffer

sebgroupp.com/sv/press/nyheter/seb-starker-insatserna-for-ett-gronare-samhalle

13 Swedbank, 2015

14 SEB, Hållbarhetsrapport 2014

15 Nordea, Annual Report 2014. Nordea, Exclusion list

16 Skandias Bolagsmanual (2014), s. 7

17 Skandia, Om Skandia, Hållbarhet, Miljöarbete, Miljöhänsyn

18 Handelsbanken, 2015

19 Handelsbanken, Ansvarsfulla investeringar

20 Länsförsäkringar, 2015, samt pressutskick 2015-11-27

21 Danske Bank, Om banken, Corporate Responsibility, Miljö

även exempel på ställningstaganden. Nordea svartlistade under våren ett 30-tal kolföretag och Swedbank har beslutat att deras särskilda hållbarhetsfonder inte ska investera alls i utvinning av fossila bränslen.

Överlag framgår det alltså att svenska banker saknar, åtminstone uttalade, policyer på klimatområdet när det gäller investeringar. Alla bankerna har skrivit under FN:s principer för ansvarsfulla investeringar (*Principles for Responsible Investments, PRI*) där de åtar sig att ta hänsyn till hållbarhet när de investerar och engagerar sig aktivt som ägare. Principerna ställer dock inte några detaljerade krav på vad detta bör innebära, så det är i stort sett upp till banken att avgöra hur principerna ska efterlevas. Bankerna måste däremot årligen rapportera till PRI vad de gör.

Gemensamt för flera av bankerna är även att mer konkreta miljö- och klimatmål inte gäller deras investeringar, utan är begränsade till bankernas direkta påverkan och utsläpp genom exempelvis kontor och resor för bankanställda. I jämförelse med bankernas indirekta påverkan är dessa utsläpp försumbara. Vissa banker erbjuder olika varianter av nischade hållbarhetsprodukter som ställer högre krav men det är ingen bank som har tagit mer långtgående ställning mot kol eller andra fossila bränslen, förutom Handelsbankens nämnda beslut som gäller deras egna aktivt förvaltade fonder. Det skiljer sig även betydligt i vilken utsträckning bankerna kommunicerar sitt hållbarhets- och klimatarbete.

Faktaruta 1.5: Internationella initiativ för hållbara investeringar

Principer för ansvarsfulla investeringar (Principles for Responsible Investments), PRI, är ett FN-stött initiativ som berör miljö och sociala frågor. Dessa frågor refereras ofta till som ESG-frågor, Environmental and Social Governance. PRI uppmuntrar investerare till mer aktivt arbete kring ESG. Initiativet består av sex principer som innebär att investerare åtar sig att involvera ESG-frågor i analys, beslutsfattande och ägande. Vidare uppmuntras till transparens och redovisning kring ESG. Samtliga analyserade banker har skrivit under PRI.

Montréalloftet, Montréal Pledge, är en del av PRI. Genom att skriva under Montréalloftet, Montreal Pledge, är en del av PRI. Genom att skriva under Montréalloftet förpliktar sig investerare till att mäta och öppet redovisa koldioxid utsläppen från de företag de investerar i. Hittills har Handelsbanken, Länsförsäkringar, Nordea, SEB, Skandia och Swedbank skrivit under. Handelsbanken, Länsförsäkringar och Swedbank har redan börjat redovisa utsläppen för sina egenförvaltade fonder.

Asset Owners Disclosure Project, AODP, (ungefär kapitalägarnas redovisningsprojekt) är en självständig, icke vinstdrivande organisation med det uttalade syftet att skydda sparare från risker som följer av klimatiförändringar. Organisationen arbetar med att förbättra redovisningen av klimatdata och gör även en årlig ranking av de 1000 största kapitalägarna i världen. Två av de svenska AP-fonderna finns bland topp-20 på 2015 års ranking.

Läser mer på:
<http://www.unpri.org/about-pri/about-pri/>
<http://aodproject.net/> och <http://montrealpledge.org/>

Undersökningen

Transparensen är ofta bristfällig när det kommer till information om bankernas samlade ägande i olika företag. Den vanligaste och mest tillgängliga metoden är att använda sig av Finansinspektionens data över svenskregistrerade fonder innehav. Här registreras kvartalsvis information som även är tillgänglig för allmänheten. Men informationen är omfattande vilket gör den komplicerad att bearbeta och analysera. För sparare är det svårt att leta efter specifika företag och undersöka hur mycket varje bank äger i respektive företag. Listan är dessutom avgränsad till bankernas fonder så inga andra typer av bankernas investeringar ingår.

Ett alternativt tillvägagångssätt är att utgå från respektive aktiebolag och se hur stor del av aktierna de svenska bankerna äger. Detta är information som tillhandahålls av ett antal finansiella analystjänster. En av dessa är *Thomson One Analytics* som tillhandahålls av *Thomson Reuters*. Vi fick tillgång till databasen genom att registrera oss för en testversion direkt på företagets hemsida.

Beskrivning av data och hur den har analyserats

Data som analyseras utgörs av det institutionella ägandet i CU200-bolagen (se Faktaruta 1.1). Informationen har analyserats genom att samtliga CU200-bolag har undersökts varefter de svenska bankernas innehav i vart och ett av bolagen sammanställts. För respektive bank har bankkoncernen som helhet räknats. Därigenom omfattas bankens alla investeringar i företagen, oavsett typ av finansiell produkt eller enhet som investeringen består i.

För värdet i kr används kursen vid mättilfället, 31 december 2014. Det totala ägandet i CU200 är även justerat för företag som förekommer på båda listorna.

Begränsningar med metoden

Studien ger en ögonblicksbild av de svenska bankernas ägande i de största fossilbolagen. De siffror som redovisas är starkt beroende av de aktuella aktiekurserna och värdet på bankernas innehav kan således fluktuera över tid. Det undersökta tidsintervallet är förhållandevis kort och förändringar över tid kan inte likställas med eventuella med-

vetna ageranden och strategier från bankernas sida, särskilt inte eftersom vi saknar bankernas motiv bakom eventuella förändringar. I jämförelsen mellan bankerna, bör hänsyn tas till att deras verksamheter och inriktningar skiljer sig åt. Jämförelsen fungerar likväl som indikator på hur stora investeringarna i fossilreserver är om man tar hänsyn till bankens totala kapital.

Vidare är metoden begränsad till att endast inkludera det ägande som är registrerat under respektive banks namn. Eventuella dotterbolag räknas därför inte in och resultatet kan därmed visa ett mindre innehav än vad som faktiskt är fallet. Detta belyser problemen med bankernas brist på transparens och den begränsade insynen i deras olika verksamheters investeringar.

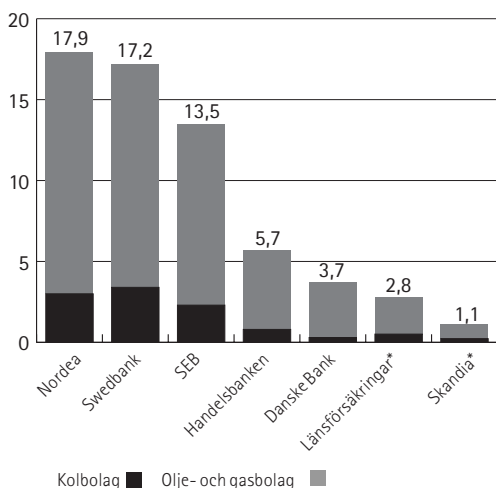
För Länsförsäkringar och Skandia har det inte varit möjligt att på ett tillfredsställande sätt analysera bankernas investeringar via *Thomson One* som följd av ofullständig data vilket sannolikt beror på en mer komplicerad organisationsstruktur med flera olika liv- och fondbolag jämfört med de övriga bankerna som analyserats. Länsförsäkringars och Skandias investeringar är därför avgränsade till deras fonder vilket gör att jämförelsen med övriga banker inte är rättvisande.

Resultat

Resultatet av undersökningen presenteras i Figur 2. Av resultatet framgår att de analyserade svenska bankerna har betydande innehav i tre fjärdedelar av CU200-bolagen. Det rör sig om totalt 61,8 miljarder kronor inom 149 av företagen. Med hänsyn till att analysen endast har beaktat fonderna i två av bankerna (Skandia och Länsförsäkringar) kan vi förvänta oss att det totala ägandet är större i realiteten.

Ägandet i CU200 skiljer sig avsevärt åt mellan bankerna där Swedbank och Nordea har störst innehav i absoluta siffror. De hamnar på totalt mellan 17 och 18 miljarder kr vardera, följt av SEB på 13,5 miljarder kr. Handelsbanken och Danske Banks ägande uppgår till 5,7 miljarder respektive 3,7 miljarder kr. För Skandia och Länsförsäkringar, vars ägande endast baseras på deras fondinnehav, är siffrorna minst 1,1 respektive 2,8 miljarder kr.

Figur 2: Bankernas ägande i CU200 enligt undersökningen. Enhet: miljarder kronor.

* För Länsförsäkringar och Skandia har det inte varit möjligt att på ett tillfredsställande sätt analysera bankernas investeringar på samma sätt som för övriga banker på grund av bristen på publika data vilket sannolikt beror på en mer komplicerad organisationsstruktur med flera olika liv- och fondbolag jämfört med de övriga bankerna som analyserats. Länsförsäkringars och Skandias investeringar är därför avgränsade till deras fonder vilket gör att jämförelsen med övriga banker inte är helt rättvisande.

När det gäller ägandet i CU200 kolbolag finner undersökningen att Swedbank har störst absolut innehav på 3,4 miljarder, följt av Nordea med 3,0 miljarder; SEB 2,3 miljarder och Handelsbanken med 0,8 miljarder. Danske Banks innehav uppgår till 0,3 miljarder. Länsförsäkringars innehav av CU200 kolbolag uppgår till 0,51 miljarder och Skandias 0,23 miljarder. Återigen baseras Skandia och Länsförsäkringars ägande endast på deras fondinnehav. Skillnaden mellan bankerna förklaras delvis av bankernas storlek, vilket denna studie ej har tagit hänsyn till. Detta eftersom det är svårt att finna jämförbara mått som speglar bankernas storlek på förvaltad kapital där banken står som ägare.

En analys av utvecklingen av bankernas ägande i CU200 mellan juni och december 2014 visar överlag att det inte har skett någon betydande förändring efter justering för förändringar av aktiekursen. Då har det totala ägandet endast minskat med en procent eller 1,2 miljarder kr. Om man ser till det absoluta värdet på bankernas ägande så har det däremot sjunkit med 17% under perioden på grund av kraftigt fallande aktiepriser i fossilbolagen.

Trots bankernas stora innehav i CU200 är det ingen bank som tydligt bryter mot sina egna riktlinjer när det gäller klimatarbetet. Det beror på att bankerna saknar tydliga åtaganden och mål vad gäller den typen av investeringar.

Slutsatser

Fallstudien kan summeras i följande slutsatser:

- De analyserade svenska bankerna har tillsammans betydande innehav i världens största fossilbolag, CU200, om totalt 61.8 miljarder kr.
- Bankerna utgör därmed en maktfaktor som i linje med IPCCs rekommendationer om att minska investeringarna i fossila bränslen och kraftigt öka investeringarna i förnyelsebar energi kan spela en avgörande roll.²²
- Bankerna bryter dock inte mot sina policyer då dessa saknar åtaganden om att inte investera i kolföretag och andra fossilbolag samt att banken ska mäta, redovisa och minska sina totala indirekta utsläpp.
- Bristen på transparens försvårar insyn och möjligheter till granskning av bankernas klimatarbete vilket hindrar sparare från att göra informerade val. Det gäller särskilt svårigheten att tillgå information om klimatpåverkan från indirekta utsläpp. Hittills redovisar Handelsbanken, Länsförsäkringar och Swedbank koldioxidutsläppen för sina egenförvaltade fonder. Nordea, SEB och Skandia har skrivit på Montreallöftet och har således åtagit sig att redovisa utsläppen.
- Utan redovisning av klimatpåverkan och tydligt uppsatta mål och strategier för att minska den, framstår de internationella initiativen som vaga och svåra att mäta och omsätta i praktiken.
- Vidare gäller bristen på transparens även det påverkansarbete som flera av bankerna uppger att de arbetar efter för att förändra företag med bristande miljö- och klimathänsyn. Då påverkansarbetet och dess eventuella konsekvenser inte redovisas mer detaljerat utgör även det ett stort hinder för granskning och uppföljning av bankernas arbete med att minska sin klimatpåverkan. Ökad transparens är även viktigt

ur ett konsumentperspektiv och skulle innebära bättre förutsättningar för sparare att välja ett klimatsmart sparande.

Naturskyddsföreningens rekommendationer till bankerna:

- Bankerna bör sätta upp mål om att avsluta allt ägande i företagen på CU200-listan.
- Policyer bör antas och implementeras inom bankerna mot investeringar i första hand i de värsta fossilbolagarna såsom utvinning av kol, kolkraft och oljesand.
- Bankerna bör mäta och redovisa utsläppen som deras investeringar genererar och sätta upp mätbara och tidsbundna mål för att minska utsläppen i enlighet med tvågradersmålet.
- För företag som har en mindre andel fossilt bör bankerna driva aktivt påtryckningsarbete för att få företagen att upphöra med verksamheten. För att vara trovärdigt behöver påtryckningsarbetet vara aktivt, ha tidsbundna mål och bankerna bör söka samarbete med andra investerare för att öka det samlade inflyandet över respektive bolag.
- Bankerna bör öppet redovisa sparprodukters klimatavtryck så att konsumenter kan göra informerade val.
- Bankerna bör redovisa aggregerad information i den regelbundna rapporteringen om vilka företag banken investerar i och hur mycket.
- Bankerna bör ta fram och redovisa konkreta strategier för att öka investeringarna i förnybara energislag och klimatlösningar.

²² IPCC, 2014, *fifth assessment report, Summary for Policy makers*

Referenser

- Asset Owners Disclosure Project, AODP: <http://aodproject.net/>
- Carbon Tracker. (2014). *Unburnable Carbon: Are the world's financial markets carrying a carbon bubble?*
- Danske Bank (2015): Om banken, Miljö; <http://www.danskebank.se/sv-se/Om-banken/CR/Miljo/Pages/Miljo.aspx>
- Fair Finance Guide, 2015, *Om oss*; <http://fairfinanceguide.se/om-oss/>
- Fossil Free. (2015). *Fossil Free – Commitments*. Hämtat från Fossil Free: <http://gofossilfree.org/commitments/> den 30 10 2015
- Fossil Free Indexes. *Fossil Fuel Divesting & Low Carbon Investing | Fossil Free Indexes*. Hämtat från The Carbon Underground 2015 – Fossil Free Indexes, LLC: <http://fossilfreeindexes.com/research/the-carbon-underground/>
- Handelsbanken, 2015. *Handelsbanken Fonder undviker investeringar i kol*. https://www.handelsbanken.se/shb/INet/ISStartSv.nsf/FrameSet?OpenView&iddef=&navid=A_Fonder&sa=/shb/Inet/ICentSv.nsf/Default/qB71BC16280D3B443C12577AD00334889
- Handelsbanken, 2015, Ansvarsfulla investeringar, hållbarhetsredovisning;
- https://www.handelsbanken.se/shb/INet/ISStartSv.nsf/FrameSet?OpenView&iddef=&navid=A_Fonder&sa=/Shb/Inet/ICentSv.nsf/Default/qB71BC16280D3B443C12577AD00334889;
 - [https://www.handelsbanken.se/shb/inet/icentSv.nsf/vlookuppics/investor_relations_hallbarhetsred_2014/\\$file/hallbarhetsred_2014.pdf](https://www.handelsbanken.se/shb/inet/icentSv.nsf/vlookuppics/investor_relations_hallbarhetsred_2014/$file/hallbarhetsred_2014.pdf);
- IPCC, 2014, fifth assessment report, summary for policymakers: http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar5/syr/AR5_SYR_FINAL_SPM.pdf
- Länsförsäkringar, 2015, Om oss; hållbarhet, miljö; <http://www.lansforsakringar.se/uppsala/om-oss/hallbarhet/miljo/>
- Meinshausen, M., Meinshausen, N., Hare, W., Raper, S. C., Frieler, K., Knutti, R., o.a. (2009). Greenhouse-gas emission targets for limiting global warming to 2 °C. *Nature*, 1158–1163.
- Montréal Pledge: <http://montrealpledge.org/>
- Nordea, 2014, årsredovisning, hållbarhetsredovisning;
- http://www.nordea.com/Images/37-36843/2014-01-01_Annual-Report-2014-Nordea-Bank-AB_EN.pdf; http://www.nordea.se/Images/39-50377/ri_%20annual_report_2014.pdf, <http://esg.nordea.com/exclusion-list/>
- PwC & WWF. (2014). *Swedish Capital Allocated to Global Energy Investments*. PwC.
- Sandberg, J. (2015). *Sparande för en bättre miljö?: En studie av finansbolagens etiska produkter och hållbarhetsarbete*. Stockholm: Naturskyddsföreningen.
- SEB, 2014, årsredovisning, hållbarhetsrapport;
- http://sebgroupp.com/siteassets/investor_relations_sv/arsredovisningar/arsredovisning_2014.pdf;
 - http://sebgroupp.com/siteassets/om_seb/hallbarhet/arlrig_rapportering/2014/hallbarhetsrapport_2014.pdf
- Skandias Bolagsmanual: Livförsäkringsbolaget Skandias ömsesidigt policy för ansvarsfullt företagande (hållbarhet) (2014) Hämtad 2015-11-12 <https://www.skandia.se/hem/PageFiles/8453/Skandias%20h%C3%A5llbarhetspolicy.pdf>
- Skandia, 2015, Om Skandia, hållbarhet, miljöhänsyn; <https://www.skandia.se/hem/Om-Skandia/Hallbarhet/Miljoarbete/Miljohansyn/>
- Swedbank, 2015, ekologisk hållbarhet, klimatpåverkan;
- http://www.swedbankrobur.se/?contentid=CID_1677824;
 - <https://www.swedbank.se/om-swedbank/swedbank-i-samhallet/ekologisk-hallbarhet/klimatpaverkan/index.htm>;
 - https://www.swedbank.se/idc/groups/public/@i/@sbg/@gs/@ir/documents/financial/cid_1656329.pdf
- Swedwatch. (2015). *Blir guld det till sand?* Stockholm: Swedwatch.
- UN Principles for Responsible Investments: <http://www.unpri.org/about-pri/about-pri/>

Appendix

– förteckning över CU200-bolag där någon av de undersökta bankerna har innehav

Kolbolag	Olja & Gas
1. COAL INDIA LTD	1. GAZPROM
2. CHINA SHENHUA ENERGY CO LTD	2. ROSNEFT OIL CO
3. ADANI ENTERPRISES LTD	3. PETROCHINA CO LTD
5. ANGLO AMERICAN PLATINUM LTD	4. EXXON MOBIL CORP
6. BHP BILLITON LIMITED	5. LUKOIL LUKH
7. INNER MONGOLIA YITAI COAL	6. BP PLC
8. DATANG INTERNATIONAL POWER GENER	7. PETROLEO BRASILEIRO
9. CHINA COAL ENERGY CO	8. ROYAL DUTCH SHELL PLC
10. PEABODY ENERGY CORP	9. CHEVRON CORP
11. GLENCORE XSTRATA	10. NOVATEK
13. YANZHOU COAL MINING CO LTD	11. TOTAL
15. EXXARO RESOURCES LTD	12. CONOCOPHILLIPS
17. MECHTEL OAO	13. TATNEFT
18. ARCH COAL INC	14. OIL & NATURAL GAS CORP
19. ALPHA NATURAL RESOURCES INC	15. ENI
20. EVRAZ PLC	16. STATOIL
21. MITSUBISHI CORP	17. SINOPEC ENGINEERING GROUP CO LTD
22. VALE SA	18. CNOOC LTD
24. RIO TINTO LIMITED	19. OCCIDENTAL PETROLEUM CORP
26. UNITED COMPANY RUSAL LIMITED	20. BG GROUP PLC
30. SASOL	21. CANADIAN NATURAL RESOURCES
31. TATA STEEL LTD	22. ANADARKO PETROLEUM CORP
32. AGL ENERGY LTD	23. APACHE CORP
33. TECK RESOURCES LTD	24. CHESAPEAKE ENERGY CORP
34. SEVERSTAL PAO	25. INPEX CORP
36. KUZBASSKAYA TOPLIVNAYA COMPANY	26. BASHNEFT
39. WHITEHAVEN COAL LTD	27. DEVON ENERGY CORP
42. RWE AG	28. BHP BILLITON LIMITED
43. CONSOL ENERGY INC	29. REPSOL
48. NTPC LTD	30. ECOPETROL
49. ADARO ENERGY TBK	31. EOG RESOURCES INC
51. IDEMITSU KOSAN CO LTD	32. SUNCOR ENERGY INC
52. ALLIANCE RESOURCE PARTNERS	33. MARATHON OIL CORP
55. MITSUI & CO LTD	34. HESS CORP
57. NOVOLIPETSK STEEL OAO	35. IMPERIAL OIL LIMITED
58. TATA POWER COMPANY LIMITED	36. ENCANA CORP
59. MAGNITOGORSK IRON & STEEL WORKS	37. NOBLE ENERGY INC
60. WESFARMERS LTD	38. BASF
61. KAZ MINERALS PLC	39. EQT CORP
62. NEW WORLD RESOURCES PLC	40. RANGE RESOURCES CORP
63. MONGOLIAN MINING CORP	41. CONTINENTAL RESOURCES INC
64. ITOCHU CORP	42. OMV
70. ALLETE INC	43. ANTERO RESOURCES CORP

BANKERNAS SVARTA SAMVETE

71. CLP HOLDINGS LIMITED	45. YPF SOCIEDAD ANONIMA
73. MARUBENI CORPORATION	46. SOUTHWESTERN ENERGY CO
74. CHINA RESOURCES POWER HOLDINGS C	47. CENOVUS ENERGY INC
75. WALTER ENERGY INC	49. WOODSIDE PETROLEUM LTD
78. ARCELORMITTAL SA	50. HUSKY ENERGY INC
79. FIRSTENERGY CORP	51. PTT EXPLORATION AND PRODUCTION
80. BLACK HILLS CORPORATION	52. CONSOL ENERGY INC
82. GRUPO MEXICO SAB DE CV	53. PIONEER NATURAL RESOURCES CO
83. AFRICAN RAINBOW MINERALS LTD	54. CABOT OIL GAS CORP
86. PTT PUBLIC COMPANY LIMITED	55. WPX ENERGY INC
92. JINDAL STEEL & POWER LTD	56. SK INNOVATION CO LTD
93. SHOUGANG FUSHAN RESOURCES GROUP	57. WHITING PETROLEUM CORP
97. CLIFFS NATURAL RESOURCES INC	58. MURPHY OIL CORP
99. CESC LIMITED	59. QEP RESOURCES INC
100. ALCOA INC	60. NEWFIELD EXPLORATION
	61. DRAGON OIL PLC
	62. SASOL
	63. ULTRA PETROLEUM CORPORATION
	64. SANTOS LTD
	65. CONCHO RESOURCES INC
	66. DENBURY RESOURCES INC
	67. FREEPORTMCMORAN INC
	68. A.P. MOLLER-MAERSK
	69. MEG ENERGY CORP
	71. CRESCENT POINT ENERGY CORP
	72. GDF SUEZ
	73. PACIFIC RUBIALES ENERGY CORP
	74. SM ENERGY
	75. JX HOLDINGS INC
	76. CIMAREX ENERGY
	77. MITSUI & CO LTD
	78. PENN WEST PETROLEUM LTD
	79. POLISH OIL & GAS CO
	80. MOL PLC
	81. ENERGEN CORPORATION
	83. OIL SEARCH LTD
	84. OIL INDIA LTD
	85. ARC RESOURCES LTD
	87. CANADIAN OIL SANDS LTD
	88. ENERGY XXI LTD
	89. PDC ENERGY INC
	90. OASIS PETROLEUM INC
	91. TOURMALINE OIL CORP
	92. ROSETTA RESOURCES INC
	93. RWE
	94. NATIONAL FUEL GAS CO N J
	95. PEYTO EXPLORATION & DEVELOPMENT
	97. TULLOW OIL PLC
	99. BREITBURN ENERGY PARTNERS LP
	100. ENERPLUS

Naturskyddsföreningen

Ge oss kraft
att förändra
Pg.90 1909-2

Naturskyddsföreningen. Box 4625, 11691 Stockholm.
Tel 08-702 65 00. info@naturskyddsforeningen.se

Naturskyddsföreningen är en ideell miljöorganisation med kraft att förändra. Vi sprider kunskap, kartlägger miljöhot, skapar lösningar samt påverkar politiker och myndigheter såväl nationellt som internationellt.

Föreningen har cirka 221 000 medlemmar och finns i lokal-föreningar och länsförbund över hela landet. Vi står bakom världens tuffaste miljömärkning Bra Miljöval.

www.naturskyddsforeningen.se

Bra Miljöval